

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. julija 1898.

Politiški oddelek.

Odstop tržaškega finanč. ravnatelja.

Kadar se je v inozemstvu še zgodil kak javen škandal, naj se je imenoval „Panama“ ali „Panamino“ ali kako drugače, vselej so se avstrijski oficijozni ponosno trkali ob prsa in patetično deklamovali, da smo divjaki vendar boljši ljudje in da je v Avstriji korupcija popolnoma neznaná stvar.

Natančnejši poznavatelji razmer in zgodovine so pri takih prilikah samo ustne na smeh ubirali, sicer pa molčali, dobro vedoč, da stoji za njimi vsegamogočni državni pravdnik. Le tu in tam je bilo slišati ominozna imena Bruck, Pino, Kaminski, Madejski, ali usque ad finem in še kaj podobnega.

Zdaj se je zopet nekaj zgodilo, kar utegne provzročiti, da bode prilika, spisati novo poglavje v zgodovini avstrijske uprave, poglavje, ki se sicer ne da primerjati imenovanim inozemskim škandalom ali ž njimi sploh v isto vrsto postavljati, ki pa tudi ni posebne častno.

Tržaški finančni ravnatelj dr. Schuster je šel v pokoj. Uzrok? „Ker mu tržaški zrak ne stori dobro.“ Šel je v pokoj, dasi se odlikuje po nenavadni sposobnosti, vsled katere se je izredno hitro povspel na visoko mesto finančnega ravnatelja. Šel je v pokoj, dasi je star šele 41 let in je torej v najlepši starosti, dasi je delaven in — kar je pri finančnih uradnikih velika redkost — obče priljubljen ter priznan kot pravičen mož.

Zrak tržaški mu ni stnil dobro! Kako je ta zrak uplival na dr. Schusterja, to je povedal sam v govoru, s katerim se je poslovil od svojih uradnikov in kateri je obudil v celi državi senzacijo.

V tem govoru je dr. Schuster s priznanja vredno delikateso in požrtvovalnostjo dementoval govorico, da je bil primoran stopiti v pokoj vsled razpora, ki je nastal mej njim in nekim tržaškim milijonarjem, s katerim je prišel v konflikt radi odmerjenja osebne dohodarine. De-

mentoval jo je zato, da bi se ne mislilo, da more rečeni milijonar vsacega uradnika onemogočiti. Potem pa je dr. Schuster na rahel sicer a vendar občerazumljiv način obsodil razmerje mej politično in mej finančno upravo, upliv zgolj političnih momentov na zadeve, pri katerih bi taki momenti ne smeli priti nikdar v poštev in priznal je, da so ti uplivi ga pognali v pokoj.

Vsa čast diskretnosti dr. Schusterja! Redki so danes možje, ki bi celo v trenutku svojega padca znali in hoteli državni ugled staviti nad svojo osebo in ki so pripravljene žrtvovati sami sebe, samo da bi državna uprava ne prišla na glas, da se kdaj ravna po nestvarnih ozirih. Ali vzlic temu je javno mnenje prepričano, da so iz osebnega koristolovstva izvirajoče tajne spletke izpodrinile dr. Schusterja.

V svojem govoru je dr. Schuster čeprav indirektno sam priznal, da je prišel v konflikt z znanim tržaškim milijonarjem, kateri hoče po vsaki sili igrati v Trstu veliko ulogo, in čegar počenjanje se je svoj čas vsaj nekoliko ožigosalo v državnem zboru. Ta človek je prišel do upliva s tem, da je raznim javnim funkcionarjem plačeval dolgove in jim dajal sredstev za razkošno, njih premoženjske razmere presežajoče življenje in pridobil si je na ta način veliko moči.

Naj je že ta milijonar sam provzročil odstranitev dr. Schusterja ali naj so tudi drugi vplivi bili merodajni, verjetno je, da je dr. Schuster padel, ker je hotel po svoji vesti in po zakonu postopati pri odmerjenju osebne dohodarine. Verjetno je to in ta verjetnost se da krepko podpreti.

Uradni izkaz o odmerjenju osebne dohodarine v Trstu je izšel v „Fremdenblattu“. Tu se je naznanilo, da bo osebna dohodarina v Trstu nesla samo 460.000 gld. na leto. Ta svota govori glasno, ta svota priča, kako uplivajo politični momenti ali celo osebne zveze na finančno upravo! Ta svota ne more biti posledica pravičnega in nepristranskega postopanja, ker je veliko prenizka!

Računimo samo nekoliko in hitro spozname to. Po novih davčnih zakonih se odmeri osebna dohodarina pro-

gresivno od 2 do 4%. Denimo, da se je v Trstu računalo samo po 2%, da se je torej postopalo tako milo in obzirno, kakor nikjer drugod v naši ljubi Avstriji. Kaj najdemo? Svota 460.000 gld. kaže, da je finančna uprava v prvem trgovinskem mestu v naši državi našla samo 23 milijonov kapitala. Bogati Trst, kjer so že pred dvajsetimi leti računali, da prebiva v njem nad 50 oseb, katerih vsaka ima nad milijon gold. premoženja, v Trstu naj sedaj ne bo več kapitala kakor 23 milijonov?! Da, ako se držimo osebne dohodarine, ako kapitalizujemo svoto 460.000 gld. z 2%, — ako bi jo pa kapitalizovali deloma s 4% bi našli še manj kapitala — potem res vse privatno premoženje v Trstu ne znaša več nego 23 milijonov, a dobiti človeka, ki naj to verjame je absolutno nemogoče!

Kdor pozna količkaj tržaške razmere, tisti ve, da imajo samo Reinelt, Ralli, Scaramangà in nekateri drugi italijanski, grški, srbski in nemški trgovci več kakor 23 milijonov premoženja in tisti ve tudi, da premorejo samo veliki kapitalisti v Trstu — malih ne računamo — blizu 100 milijonov premoženja in da bi osebna dohodarina v Trstu morala nesti nad 2½ milijona gold., ako bi se bilo tako postopalo, kakor je hotel postopati doktor Schuster in kakor se postopa drugod! Mesto tega pa bodo vsi tržaški kapitalisti veliki in mali in ogromna množica uslužbencev skupaj plačevali osebne dohodarine le — 460.000 gld!

Te številke ilustrujejo kaj drastično govor bivšega finančnega ravnatelja dr. Schusterja, te številke kažejo, kako upliva politična uprava na finančno upravo, iz kratka kakšen je zrak v Trstu, kateri značajnemu in poštenemu dr. Schusterju ni dobro storil. Mi dr. Schusterju drage volje verujemo, da v tem ozračju ni hotel obstati in da se je raje umaknil, kakor da bi s svojim imenom sankcioniral gorostasno krivičnost, da se je ogromnemu bogatstvu v Trstu odmerila za osebno dohodarino bagatela, beraška svota 460.000 gld. najmanj za okroglih dva milijona gold. manj, nego bi se je moralo odmeriti po najskromnejši cenitvi.

Po teh izvajanjih bodo čitatelji umeli, ako ne pretresamo vprašanja, kaki uplivi so povzročili odstranitev finančnega ravnatelja Schusterja. Kar je o tej stvari povedati, to se mora povedati le tam, kamor ne sega moč državnega pravdnika, v državnem zboru in če tega ne store slovenski poslanci, našli se bodo pač drugi možje, ki bodo namesto njih usta odprli!

Politični pregled.

Položaj. — Zadnje dni se je že mnogo govorilo o sistiranju ustave in o uvedanju federalizma, toda naposled se je obzorje vendar nekoliko zjasnilo. Vlada je bila povabila pooblaščenca nemških strank na posvetovanja o jezikovnem zakonu, s katerim hoče nadomestiti jezikovne naredbe, da tako ugodni nemški zahtevi in omogoči normalne razmere v parlamentu. O tem povabilu so se posvetovali načelniki nemških strank od nedelje do srede. Povabilo so pač odklonili, a udali so se vladi v toliko, da so se posvetovali o njenem načrtu

jezikovnega zakona. S tem so zapustili svoje prejšnje stališče, da sploh ne stopijo v dogovor z vlado, dokler jezikovnih naredb ne prekličijo; odklonili so povabilo na pogajanja, a pogajali so se sami z vlado. Nemci so sicer vladni načrt jezikovnega zakona odklonili, a ker so enkrat zapustili svoje stališče in se začeli z vlado pogajati — čeprav le iz strahu, da se premeni ustava — je opravičeno sklepanje, da se bodo tudi še nadalje pogajali. Vsled tega je položaj nekoliko ugodnejši, kakor je bil zadnji čas. Ta pogajanja pa ne bodo mogla dolgo trajati, ker se mudi z nagodbo. Vlada misli sedaj sklicati drž. zkor in mu predložiti svoj načrt jezikovnega zakona.

Lex Kolisko. — Vlada ni predložila v sankcijo zakona, kateri je v zadnjem zasedanju sklenil deželni zbor dolenjeavstrijski in s katerim se je določilo, da mora biti nemščina izključni učni jezik v vseh dolenjeavstrijskih ljudskih šolah, dasi živi v tej deželi skoro pol milijona Čehov.

Izjemno stanje v Galiciji. — Protižidovskim izgreedom ali — točneje povedano — kmetskim puntom v tej deželi je konec. Ječe so prenapolnjene in na tisoče sestradanih žrtev aristokratske in židovske lakomnosti čaka sodbe. V tem pa razdeva vlada s čudovito eneržijo in brezobzirnostjo socialnodemokratsko organizacijo, dasi socialni demokratje protižidovskih izgredev niso krivi.

Žiga baron Conrad-Eybesfeld. — Bivši naučni minister v Taaffeovem kabinetu baron Conrad-Eybesfeld je te dni v starosti 77let umrl. Conrad se je rodil 11. avgusta 1821. Služboval je v Gradcu, v Mariboru, v Tamešvaru in v Milanu, dne 18. aprila 1867. pa je bil imenovan deželnim predsednikom v Ljubljani, na katerem mestu je ostal štiri leta. V tem času se je navidezno slovenski učil. Učitelj mu je bil Levstik. Dne 19. maja 1871. je bil imenovan namestnikom v Lincu, od koder je prišel naslednje leto v jednaki lastnosti na Dunaj. L. 1880. je vstopil v ministerstvo kjer je prevzel naučni portfelj. Demisijoniral je dne 5. novembra 1885. in sicer vsled razpora s slovanskimi strankami. Conrad je bil pozneje nekaj časa vodja srednje stranke v gospodski zbornici. Slovanskim narodnim težnjam je bil jako nasproten.

Hrvatska. — Zadnji čas so se začeli Madjari s posebno unemo pogajati za zjedinenje Dalmacije s Hrvatsko. Uzrok temu je, da bi radi prišli do morja, ker jim Reka ne zadostuje. Toda Dalmatinski Hrvati odklanjajo zjedinenje pod madjarsko patronanco. Zjediniti se hočejo samo z neodvisno, svoje historično državno pravo uživajočo Hrvatsko, nečejo pa, da bi postala Dalmacija madjarska satrapija.

Srbija — Pri otvoritvi srbske skupščine je kralj Aleksander obdolžil radikalno stranko, da hoče storiti velikoristno delo in odstraniti Obrenovićevo dinastijo, zato da ž njo ne bo nikdar več paktiral. Radikalna stranka je sedaj res vsa razbita in Obrenovići se trudijo, da z najskrajnejšo reakcijo onemogočijo vsako svobodnejše gibanje. Vzlic temu pride dan plačila, pride dan, ko bodo morali Obrenovići pobrati šila in kopita, čeprav jih Avstrija na vso moč podpira.

Papež. — Papež je dajal zadnje dni zopet avdijence, toda zdravje njegovo je tako slabo, da resno vznemirja vaticanske kroge. Papež ve dobro, kako je ž njim in je to v pogovorih z monsign. Marzolinijem, s prof. Lapponijem iz z grofom Peccijem tudi že opetovano povedal. Naravni propad moči so pospešile še za papeža jako žalostne zunanje okolnosti, zlasti revolucija v Milanu, pad Melineovega ministerstva in zmaga francoskih radikalcev ter še posebno poraz Španske.

Kreta. — Francija, Rusija, Angleška in Italija so sklenile, da izroče notranjo upravo Krete sedanji kretske narodni skupščini, katero bi nadzirali admirali ondi stacioniranih ev-